

*Калініченко Д.Р.,
аспірант кафедри економічної теорії,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ГЛОБАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Анотація. У статті визначено мобільність як одну з домінант людського капіталу в умовах глобалізації. Проведено аналіз міграції трудових ресурсів України. Визначено фактори, що впливають на трудову міграцію населення. Проаналізовано стан глобального ринку праці за сферами діяльності. Запропоновано перспективні напрями подолання кризової ситуації на ринку праці України.

Ключові слова: людський капітал, мобільність, міграція, трудові ресурси, ринок праці, оплата праці.

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічної глобалізації категорія «людський капітал» є одним з індикаторів розвитку економіки країни. Останніми роками в Україні активізувалися міграційні наміри серед населення. Так, лише з 2011 по 2015 рр. кількість українців, що прагнули знайти роботу закордоном, зросла з 6% до 8%. А кількість українських студентів закордоном зросла з 2000 р. по 2012 р. у понад ніж чотири рази та складає близько 37 тис. осіб. Особливо стрімко зростає кількість українських студентів саме у тих країнах, куди спрямовані потоки трудової міграції [1]. Таким чином, активізація міграційних процесів, яка призводить до скорочення реальних трудових ресурсів і наростання проблеми «відтоку мізків», дає змогу говорити про погіршення кількісних та якісних характеристик людського капіталу України як у середньо-, так і в довгостроковому періодах. У контексті визначення умов адаптації українського суспільства до європейського вектору розвитку постає завдання пошуку актуальних шляхів подальшого функціонування ринку праці, надання рекомендацій щодо поведінки його суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем функціонування ринку праці та розвитку людського капіталу в Україні займалися такі українські вчені, як, зокрема, В. Антонюк, В. Важинська, Н. Голікова, О. Грішнова, Ю. Гурова, Ю. Зайцев, Н. Перепелиця, Н. Томчук.

Питання мобільності досліджувались в роботах О. Білик, І. Куревіної, Н. Коваліско, О. Малиновської, О. Позняк, М. Романюк та інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас низка аспектів цієї проблеми залишається недостатньо розкритим та обґрунтованим. Так, потребують подальшого дослідження сучасний стан ринку праці України та оцінка трудових ресурсів як основи формування конкурентоспроможного людського капіталу країни. Також необхідно дослідити питання мобільності як складової людського капіталу та її вплив на стан ринку праці.

Мета статті полягає в оцінці проблематики зовнішньої мобільності трудових ресурсів України і розробці рекомендацій щодо її подолання задля розвитку людського капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою конкурентоспроможної економіки країни в умовах глобалізації є розвиток її інноваційної складової, що забезпечений високим рівнем людського капіталу. Людський капітал – це сукупність природжених та набутих за рахунок інвестицій в особистісний розвиток якостей (знань, здібностей, бажань, мотивів, навичок, психофізичного стану тощо), реалізація яких слугує конкурентною перевагою на глобальному ринку праці та є джерелом отримання додаткового прибутку. Основним елементом реалізації людського капіталу особою на глобальному ринку є така її складова, як мобільність. Мобільність – це складова людського капіталу, що передбачає можливість індивіда в процесі трудової діяльності змінювати її характер або місце з метою підвищення отримуваної винагороди (прибутку). Реалізація мобільності може відбуватись як на просторі національного ринку праці, так і за його межами.

В Україні останніми роками склалася вкрай негативна соціально-економічна ситуація, причинами якої слід вважати низький рівень розвитку високотехнологічних виробництв, застій у впровадженні досягнень НТП, низьку інвестиційну привабливість для іноземних компаній, що ускладнено стійкою політичною й економічною кризою та бюрократизмом влади. В таких умовах говорити про розвиток інноваційної складової в економіці неможливо, зокрема, за рахунок переважаючої кількості підприємств з низькою доданою вартістю.

Тому сучасний розвиток національної економіки та ринку праці набуває стагнаційного характеру. Високий рівень інфляції і, як наслідок, відсутність росту реальної заробітної плати призводять до зниження купівельного попиту, скорочення товарообігу, росту безробіття. Неприятливим фактором розвитку ринку праці є також значна частка працюючих пенсіонерів, що унеможливує працевлаштування молоді та принесення нових знань у підприємництво. Характерною для нашої країни є також проблема «відтоку мізків», коли високоосвічена частка населення залишає країну в пошуках кращої можливості самореалізації або вимушено, тобто через брак робочих місць. Усі ці причини впливають на підвищення рівня мобільності населення.

Розвиток процесів соціально-економічної глобалізації створює умови, в яких інформація про можливості працевлаштування, рівень оплати праці, умови життя в інших країнах є відкритою. Актуальною проблемою в глобалізаційному світі є міграція робочої сили з країн, що розвиваються, до економічно розвинених країн. Не оминула ця проблема й Україну.

Згідно з офіційною інформацією Державної служби зайнятості щодо кількості громадян України, працевлаштованих за межами країни суб'єктами господарювання, що мають ліцензію з посередництва у працевлаштуванні закордоном, усього у 2016 р. працевлаштовано 79,2 тис. осіб (у 2015 р. – 76,9 тис. осіб) [2]. Проте ця інформація не враховує ту кількість насе-

лення, що була працевлаштована в попередні періоди або є постійними трудовими мігрантами, а отже, не відображає загальну кількість трудових мігрантів з України.

Дещо повнішу інформацію надає Міжнародна організація з міграції (МОМ). Згідно з даними звіту МОМ за 2016 р. кількість зовнішніх трудових мігрантів з України у 2014–2015 рр. становила близько 688 тис. осіб, а ще 310 тис. осіб є потенційними зовнішніми трудовими мігрантами [1].

Під впливом воєнного конфлікту та глибокої економічної кризи міграційні настрої українців активізуються. Спробам вирішити життєві проблеми шляхом працевлаштування закордоном сприяють й набутий українцями досвід роботи за межами держави, потужні міграційні мережі, що сформувалися впродовж останніх десятиліть. Опитування, проведене на замовлення Міжнародної організації з міграції навесні 2015 р., показало, що 8% українців планують найближчим часом знайти роботу закордоном або вже її знайшли. Згідно з даними аналогічного дослідження 2011 р. таких було 6% [1].

Збільшення обсягів трудової міграції супроводжується водночас переорієнтацією її потоків з традиційного східного напрямку (Росія) на західний. В умовах військового конфлікту цей процес об'єктивно прискорився. Так, згідно з даними опитування "GFK-Україна" на замовлення МОМ, серед потенційних трудових мігрантів з України частка тих, хто шукає роботу в Росії, знизилася з 18% у 2011 р. до 12% в 2015 р. Водночас привабливість Польщі зросла з 7% у 2006 р., коли було здійснено перше подібне дослідження, до 30% сьогодні [1].

Дещо більший рівень зовнішньої трудової міграції в Україні надає Державна служба статистики України, і ці дані співпадають з інформацією Євростат (Eurostat) та Федеральної служби державної статистики Російської Федерації. Так, середня кількість вітчизняних трудових мігрантів, що в один момент перебувають закордоном, становить близько 1,5 мільйонів осіб. Загалом же кількість трудових мігрантів становить близько 2,5 млн. осіб; до цього показника включені як постійні, так і тимчасові трудові мігранти, що час від часу повертаються до України [3; 4].

Загалом, відштовхуючись від інформації міністра соціальної політики України Андрія Реви та Державної служби статистики, можна сказати, що рівень зайнятості в Україні становить лише 56,2% від кількості працездатного населення. Тобто зайнятими є близько 14 млн. осіб з понад 25 млн. осіб працездатного віку [5; 6]. Таким чином, можна говорити, що близько 10% працездатного населення є зовнішніми трудовими мігрантами. І судячи зі статистики, слід сказати, що наміри населення щодо роботи закордоном дедалі зростають.

На зростання міграційних настроїв населення в умовах глобалізації впливає, окрім зростаючого рівня безробіття, низького рівня реальних доходів населення, високої інфляції, воєнного конфлікту, низького рівня життя загалом, ще й бажання розвинутих країн задовольняти свої потреби на ринку праці за рахунок зовнішніх мігрантів, які погоджуються працювати за менші ставки оплати праці.

Сучасні рівні мінімальної заробітної плати в країнах світу узагальнено в табл. 1. Мінімальна заробітна плати в Україні прийнята в розмірі 3 200 грн. і переведена за курсом 29,197031 грн./євро станом на 12 червня 2017 р. за даними НБУ [7].

Отже, з табл. 1 видно, що рівень мінімальної заробітної плати в Україні дещо нижче від рівня Росії та Білорусі, вдвічі нижче, ніж в Болгарії, у 4 рази нижче, ніж в Польщі, в 6 разів

Таблиця 1

Рівень мінімальної заробітної плати в країнах світу

Країна	Рівень мінімальної заробітної плати, євро	Перевищує мінімальну заробітну плату в Україні, разів
Люксембург	1 999	18,17
Ірландія	1 563	14,21
Нідерланди	1 552	14,11
Бельгія	1 532	13,93
Німеччина	1 498	13,62
Франція	1 480	13,45
Великобританія	1 397	12,70
США	1 149	10,45
Іспанія	826	7,51
Словенія	805	7,32
Греція	684	6,22
Польща	453	4,12
Словаччина	435	3,95
Угорщина	412	3,75
Чехія	407	3,70
Литва	380	3,45
Румунія	275	2,50
Болгарія	235	2,14
Білорусь	125	1,14
Росія	118	1,07
Україна	110	1,00
Молдова	109	0,99

Джерело: розроблено за [8; 9]

нижче, ніж в Португалії та Греції, в 10 разів нижче, ніж в США, в 13 разів нижче, ніж у Франції та Німеччині. Підвищення рівня мінімальної заробітної плати у 2017 р. в Україні вдвічі (з 1 600 грн. до 3 200 грн.) було об'єктивно необхідним. Але навіть таке вагомє її зростання не виступає мотиваційним фактором як до високопродуктивної праці, так і до стабілізації трудових ресурсів у країні.

Вважаємо за доцільне також провести порівняльний аналіз рівня середньої заробітної плати, який наведено у табл. 2. Рівні середньомісячної заробітної плати європейських країн взято за статистичною інформацією 2016 р., України – за інформацією 2017 р., оскільки вагомий вплив на зростання середнього рівня заробітної плати становило підвищення її мінімального рівня вдвічі.

З табл. 2 видно, що в Україні один з найнижчих рівнів середньої заробітної плати за відносно високого перевищення ним рівня мінімальної оплати праці. Так, середньомісячна номінальна заробітна плата в Росії становить близько 527 євро, що в 4,5 рази вище мінімальної оплати праці. В США середня заробітна плат становить 4 200 доларів (3 760 євро), що перевищує мінімальну оплату (1 218 доларів (1 090 євро)) у 3,5 разів. Для Європи середня заробітна плата складає близько 2 100 євро на місяць, або 2 300 доларів на місяць, що у 1,5 рази вище за мінімальний її рівень (1 428 євро, або 1 570 доларів). В Україні ж середня заробітна плата в 2016 р. склала близько 5 183 грн. на місяць, або приблизно 198 доларів США (177 євро) [8]. Станом на середину 2017 р. урядом встановлено прогнозований рівень середньої заробітної плати по країні на рівні 7 000 грн., що є еквівалентом 268 доларів США, або 240 євро (з розрахунку по

Таблиця 2
Рівень середньої заробітної плати країн Європи та США

Країна	Рівень середньої заробітної плати, євро	Перевищує середню заробітну плату в Україні, разів	Перевищує мінімальну заробітну плату відповідної країни, разів
Україна	231	1,00	2,10
Молдова	230	1,00	2,11
Болгарія	333	1,44	1,42
Білорусь	353	1,53	2,82
Румунія	395	1,71	1,44
Угорщина	497	2,15	1,21
Латвія	504	2,18	1,33
Литва	524	2,27	1,38
Росія	527	2,28	4,47
Чехія	702	3,04	1,72
Греція	704	3,05	1,03
Естонія	735	3,18	1,56
Словаччина	745	3,23	1,71
Польща	750	3,25	1,66
Португалія	805	3,48	1,24
Словенія	1 000	4,33	1,24
Іспанія	1 615	6,99	1,96
Італія	1 898	8,22	–
Бельгія	1 930	8,35	1,26
Австрія	2 012	8,71	–
Німеччина	2 054	8,89	1,37
Великобританія	2 101	9,10	1,50
Нідерланди	2 136	9,25	1,38
Ірландія	2 160	9,35	1,38
Швеція	2 268	9,82	–
Фінляндія	2 321	10,05	–
Франція	2 449	10,60	1,65
Данія	3 113	13,48	–
Люксембург	3 189	13,81	1,60
Норвегія	3 527	15,27	–
США	3 760	16,28	3,27
Швейцарія	4 017	17,39	–

Джерело: розроблено за [8–11]

курсу на 12 червня 2017 р.). Такі відмінності у рівнях оплати праці як гарантованого, так і середнього явно не на користь вітчизняного працівника, який при цьому є одним із найосвіченіших у світі.

Додавання до аналізу рівнів номінальних заробітних плат таких макроекономічних факторів, як інфляція, кредитні ставки, валютні курси, обумовлюють висновок, що синергетична їх дія вивимає з країни робочу силу усіх рівнів кваліфікації переважно у віці найвищої трудової активності. Відсутність при цьому позитивних змін у державній політиці прискорює такі процеси і робить їх практично незворотними принаймні у середньостроковому періоді.

Розглянемо сфери зайнятості українських трудових мігрантів (рис. 1).

З рис. 1 видно, що найбільша частка мігрантів працює за кордоном на найпростіших, фізично тяжких

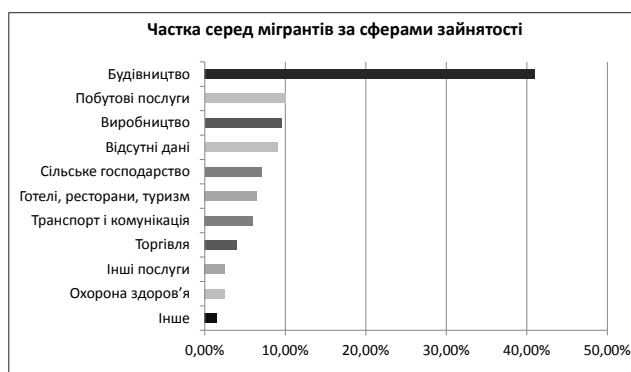

Рис. 1. Сфери зайнятості українських трудових мігрантів закордоном

Джерело: розроблено за [1]

роботах (будівництво, побутові послуги, виробництво, сільське господарство), проте з рівними оплати праці, які перевищують як середній її розмір в Україні, так і зарплату на відповідних видах робіт в декілька разів. Проте у 2016 р. більше половини трудових мігрантів мали повну вищу освіту, а лише третина – професійно-технічну освіту. За видами економічної діяльності до виїзду закордон майже половина трудових мігрантів з України працювала у сфері транспорту, складського господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності, а також у переробній промисловості (14%) та на будівництві (10%). На момент виїзду закордон третина трудових мігрантів працювала за найпростішими професіями; посади фахівців займали 21%; професіоналів – 9%, кваліфікованих робітників з інструментом – 7%, технічних службовців – 7% [2].

Отже, структура трудових мігрантів за сферами працевлаштування закордоном не відповідає такій в Україні й не відповідає рівню освіти. А оскільки переважна кількість трудових мігрантів з України – це працівники з вищою освітою, найкращим способом реалізації їх знань, вмінь, навичок, бажань, мотивів, тобто людського капіталу, є працевлаштування за отриманою професією або відповідно до власних характеристик як фахівця чи отримання нових знань, освоєння нових професій. Тобто констатуємо, що ситуація, яка склалася на ринку праці України, слугує лише відтоку населення з високим рівнем людського капіталу до країн, де їх сфера діяльності частіше не відповідає отриманій освіті.

Розглянемо найбільш високооплачувані та найпопулярніші професії на глобальному ринку праці. Зокрема, у канадській провінції Онтаріо існує імміграційна програма “Human Capital Priorities” (Пріоритети людського капіталу), за якою кандидати можуть бути запрошені на роботу через “Express Entry” (тобто якщо кандидат повністю відповідає вимогам ринку праці Канади, він може бути запрошений на роботу за швидкою процедурою). І чим більше якості кандидата відповідають запитам програми “Human Capital Priorities”, тим вище його загальна оцінка та місце у рейтингу. Подібні програми швидкого пошуку роботи для іноземних громадян є і в провінції Квебек та на сайті уряду Канади [12–14]. Список найбільш затребуваних та найбільш високооплачуваних спеціальностей в Канаді подано в табл. 3.

З табл. 3 видно, що найбільш затребувані професії та найбільш високооплачувані в Канаді відрізняються. До найбільш затребуваних професій здебільшого відносяться робітничі спеціальності, тоді як до найбільш високооплачуваних – фахівці з вищою освітою (тобто професіонали та фахівці).

Найбільш затребувані та найбільш оплачувані спеціальності в Канаді

Найбільш затребувані професії в Канаді за програмою “Express Entry”	Найбільш високооплачувані професії
Теслярі (Carpenters)	Юристи
Електрики (за винятком промислових і енергосистем) (Electricians (except industrial and power system))	Менеджери соціального обслуговування
Будівельники-монтажники та промислові механіки (Construction millwrights and industrial mechanics)	Професіонали в галузі видобутку, переробки та реалізації нафти і газу
Зварювальники (Welders)	Медичні сестри
Малярі та декоратори (за винятком декораторів інтер'єра) (Painters and decorators (except interior decorators))	Human Resources Manager (менеджер по персоналу)
Сантехніки (Plumbers), каменярі (Bricklayers)	Інженери, спеціалісти з будівництва
Промислові електрики (Industrial electricians)	Спеціалісти галузі охорони здоров'я
Покрівельники (Roofers and shinglers)	Фармацевти
Робітники по металу (Sheet metal workers)	Стоматологи
Плиточники (Tilers)	
Виробники котлів (Boilermakers)	
Штукатури, робочі по гіпсокартону (Plasterers, drywall installers and finishers and lathers)	

Джерело: розроблено за [12–14]

Актуальні потреби ринку праці України та рівень заробітної плати за сферами діяльності

Сфера діяльності	Середня заробітна плата по вакансіям, грн.	Кількість вакансій	Кількість резюме	Навантаження на 1 робоче місце
Топ-менеджмент, керівництво вищої ланки	15 316	1 014	51 961	51
Нерухомість	14 369	712	5 371	8
Культура, музика, шоу-бізнес	11 811	819	43 017	53
ІТ, комп'ютери, Інтернет	10 167	7 095	103 251	15
Продаж, закупівля	9 937	15 262	226 606	15
Освіта, наука	9 892	2 838	109 436	39
Будівництво, архітектура	9 817	6 501	116 694	18
Адміністрація, керівництво середньої ланки	9 695	7 124	260 088	37
Сільське господарство, агробізнес	9 445	1 079	15 661	15
ЗМІ, видавництво, поліграфія	9 305	2 847	97 186	34
Транспорт, автобізнес	8 819	7 465	154 267	21
Маркетинг, реклама, PR	8 615	5 101	92 964	18
Управління персоналом, HR	8 429	1 406	43 916	31
Дизайн, творчість	8 302	2 689	56 461	21
Робочі спеціальності, виробництво	8 175	15 470	180 634	12
Страховання	8 104	272	3 601	13
Медицина, фармацевтика	8 092	3 206	63 199	20
Телекомунікації та зв'язок	7 600	4 023	56 914	14
Логістика, склад, ЗЕД	7 592	8 226	135 523	16
Краса, фітнес, спорт	7 426	2 907	47 489	16
Секретаріат, діловодство, АГВ	7 249	6 303	249 968	40
Готельно-ресторанний бізнес, туризм	7 130	9 201	122 405	13
Фінанси, банк	7 053	3 465	111 278	32
Юриспруденція	7 025	774	57 788	75
Сфера обслуговування	6 962	15 437	185 600	12
Бухгалтерія, аудит	6 380	5 870	163 657	28
Роздрібна торгівля	6 161	11 327	206 977	18
Охорона, безпека	5 594	1 797	47 429	26

Джерело: складено за даними порталу “Work.ua” [16]

Подібна ситуація з найбільш оплачуваними професіями складається і на ринку праці Європи та США. Найбільш привабливі перспективи відкриті для IT-фахівців. Динамічно розвивається сфера біотехнологій і біомедицини; актуальності набуває професія нанотехнолога. Остання спеціальність об'єднує інженерію і біологію. Завдання нанотехнолога полягає в тому, щоб створювати з найдрібніших частинок нові матеріали, а також досліджувати мікроскопічні процеси в живих організмах. Не менш популярним залишається фах еколога. У топ затребуваних професій увійшли і лікарі, а саме анестезіологи, психіатри, хірурги. В ногу з прогресом йде сфера хімії і енергетики, де знання нових технологій є гарантією працевлаштування. Як і в пострадянських країнах, без роботи не сидять висококваліфіковані інженери і логісти. Що стосується гуманітаріїв, то найбільшим попитом користується праця журналістів та рекламистів. Таланти журналістів незамінні під час просування будь-якої компанії або товару. Для популярної сфери туризму теж важливі знання своєї справи. Туризм та сфера обслуговування – ще одна галузь діяльності, яка переживає стрімкий злет, адже сьогодні майже кожен американець і європеець може дозволити собі відпустку закордоном. При цьому не обійтися без досвідченого менеджера з туризму, екскурсоводів, працівників готелів і ресторанів, а також обслуговуючого персоналу. Заможні люди щодня потребують послуг гувернанток, репетиторів, косметологів. Звичайно, на таку роботу погодиться не кожен, але вона щедро оплачується [15].

Поточний стан ринку праці України у розрізі найбільш активних сфер діяльності проаналізовано за даними сайту “Work.ua” й узагальнено в табл. 4.

Оскільки “Work.ua” є одним з найбільших ресурсів щодо робочих місць в Україні, була зібрана інформація як щодо попиту і пропозиції, так і стосовно середнього рівня заробітних плат загалом по Україні, вказаних у вакансіях.

Аналіз інформації табл. 4 показав, що попит та пропозиція на вітчизняному ринку праці є незбалансованими, присутні диспропорції в багатьох сферах діяльності. Найбільша пропозиція робочих місць зафіксована у сферах продажу та закупівель, робочих спеціальностях та сфері обслуговування, найменша – у сферах страхування, юриспруденції, нерухомості, менеджменту персоналу, топ-менеджменту, сільському господарстві. Найбільша ж пропозиція робочої сили зафіксована у сферах керівництва середньої ланки, секретаріату, діловодства, продажу та закупівель.

Висновки. Незбалансованість вітчизняного ринку праці з явним перевищенням поточної пропозиції обумовлює високий рівень безробіття та поширення ситуації працевлаштування без урахування отриманого рівня освіти.

Через ускладнення низьким рівнем оплати праці та мотивації зростає рівень зовнішньої трудової міграції населення України в пошуках кращих умов роботи. Неможливість реалізації особистості в межах рідної країни, неефективна політика оплати праці в Україні є основними дестабілізуючими факторами розвитку вітчизняного ринку праці. Причому витоки цієї проблеми стосуються як економічної політики держави, так і відношення бізнес-структур до власної робочої сили, які вважають її матеріальним додатком у системі суспільного капіталу. Таке позиціонування йде врозріз зі світовою концепцією людського капіталу, яка є ключовою в розвитку глобальної економіки.

Перспективи подолання вищезазначених проблем пов'язано з такими змінами у суспільстві:

- ефективно державне замовлення в вишах задля зменшення диспропорцій на ринку праці;
- робота уряду над створенням нових робочих місць, підвищення інвестиційної привабливості України для входу іноземного бізнесу;
- більш тісна співпраця роботодавців зі студентством задля зацікавлення молоді в перспективних та потрібних професіях для ринку праці;
- виховання у населення розуміння категорії «людський капітал» як засобу оцінки власних можливостей та відповідностей потребам ринку;
- зацікавленість у розвитку людського капіталу з боку уряду, адже країни з високим індексом людського капіталу зараз мають потужні національні економіки інноваційної спрямованості.

Література:

1. Міграція в Україні. Факти і цифри [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf.
2. Інформація щодо кількості громадян України, працевлаштованих закордоном у 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=396808>.
3. Цифра вражає: Відомо, скільки мільйонів українців живе та працює закордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://expres.ua/news/2016/06/20/190628-cyfra-vrazhaye-vidomskilky-milyoniv-ukrayinciv-zhyve-pracyuye-kordonom>.
4. Міграційна статистика в Україні та шляхи її удосконалення : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1694>.
5. Рева назвав кількість працюючих українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/news/2017/01/11/617256>.
6. Щодо ситуації на ринку праці (за даними Державної служби статистики та Пенсійного фонду України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=401365>.
7. Офіційний курс валют станом на 12 червня 2017 р. / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/currency/search?formType=searchFormDate&time_step=daily&date=12.06.2017&outer=table.
8. Минимально на минимальной. В Украине самая маленькая зарплата в Европе [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ru/news/-/395314/minimalno-na-minimalnoj-v-ukraine-samaya-malenkaya-zarplata-v-evrope>.
9. Earnings. Eurostat. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/database>.
10. Украина возглавила рейтинг самых низких зарплат в Европе (инфографика) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finance.bigmir.net/budget/64970-Ukraina-vozglavila-rejting-samyh-nizkih-zarplat-v-Evrope--infografika>.
11. Короткі підсумки соціально-економічного розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350795>.
12. Ontario's Express Entry Human Capital Priorities Stream [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ontarioimmigration.ca/en/pnp/OI_PNP_EE_CAPITAL.html.
13. Working in Quebec [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.immigration-quebec.gouv.qc.ca/en/working-quebec/index.html>.
14. Work in Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cic.gc.ca/english/work/index.asp>.
15. Самі затребувані професії 2017 в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://2017pik.pp.ua/novini-2017/507-sam-zatrebuvan-profesyi-2017-v-yevrop.-yaku-specalnst-obrati-v-2017-roc.html>.
16. Статистика заробітних плат в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.work.ua/stat>.

Калиниченко Д.Р. Глобальный рынок труда: современные вызовы для развития человеческого капитала

Аннотация. В статье определена мобильность как одна из доминант человеческого капитала в условиях глобализации. Проведен анализ миграции трудовых ресурсов Украины. Определены факторы, влияющие на трудовую миграцию населения. Проанализировано состояние глобального рынка труда по сферам деятельности. Предложены перспективные направления преодоления кризисной ситуации на рынке труда Украины.

Ключевые слова: человеческий капитал, мобильность, миграция, трудовые ресурсы, рынок труда, оплата труда.

Kalinichenko D.R. Global labour market: modern challenges for the human capital development

Summary. Mobility is defined as one of the dominant of human capital in the context of globalization in the article. Ukraine labour resources migration analysis is carried out. The factors influencing the labour migration of the population are determined. The state of the global labour market according to the sphere of activity is analysed. Perspective directions for overcoming the crisis situation on the labour market of Ukraine are offered.

Keywords: human capital, mobility, migration, labour resources, labour market, wage.